

Orðalisti til bókina “At lesa landið. Burðardygt hagabít”

Nýggjyrði og serstakar týðingar

Lagt til rættis: Gunnar Bjarnason og Marjun Arge Simonsen

Í samráð við Jóhan Hendrik W. Poulsen, Annu Mariu Fosaa, Siggu Rasmussen, Lis Mortensen og Erlu Olsen.

bikarskón kv sløg av skónum, sum eru bikarvaksnar (bls. 28)

bit h 1. tað hvussu nær eitt lendi verður bitið (er treytað av, hvussu stór skipanin er og hvussu nógvur gróðurin er) (en. grazing pressure) 2. tað at seyður bítur (t.e. etur gras) 3. lendi, har ið seyður og neyt gongur og etur

bitgóðska k góðska á grasi (t.e. mát fyri hvussu gott fóður er í grasinum)

blaðskón kv sløg av skónum, sum eru blaðvaksnar (bls. 28)

blaðøki h vídd á blað

blályngur k slag av plantu av lyngætt (*Phyllodoce caerulea*)

dúnbjörk kv slag av björk (*Betula pubescens*)

elriskjarr h kjarr av elrisviði (*Alnus crispa*)

endurvakstrarroyndir kv flt royndir at fáa gróður í aftur svarðloysi

Finnskandia h felagsheiti fyri Finnland, Svøríki og Noregi (*Fennoskandia*)

fóðurplanta kv vøkstur, sum (hús)dýr eta

føðivánir kv flt líkindini el. útlit fyri fóðri (t.e. hvussu nógv fóður kann væntast)

graslendisgerð kv tað at grasgróður tekur yvir (har annar gróður var frammanundan)

gróðrarrvaksin l vaksin við skónum, grøsum, urtum, runnum el. trøum (móts. svarðarleysur, hellutur)

gosjørðildi h jørðildi, sum hevur sín uppruna í legutilfari (sedimentum) frá gosøki

hagabít h tað at (hús)dýr bíta gróðurin í haganum

hárrót kv ørfín rót, sum veksur út frá grovari rötum (sum tekur upp taðevni og vætu úr jørðini)

heingiskón kv sløg av skónum, sum vaksa á greinum og hanga niður (bls. 28)

hoyballa kv gras stúvað væl saman og síðan pakkað inn í plast (at gera til súrhoyggi)

ísnál kv nál av ísi, sum myndast fáar millimetrar undir yvirflatanum í blandingsjørð við lítlum lívrønum tilfari. Ísnálinar gerast úr luft- og jarðarvætu og kunnu verða yvir 10 cm langar. (Nálinar lyfta ovasta tunna jarðlagið upp, slíta tunnu planturøturnar og forða tískil fyri, at lendi svarðar aftur)

ístur h fiti um innvølin á fólki og dýrum

jarðkorn h klumpur samanrunnin av ørsmáum bitlum (ið jørð er sett saman av)

(Búnaðarfrøði 1, 1952) (en. soil colloid)

jarðriv h tað at jørðin verður máað og flutt av frosti, regni, vatni el. vindi (en. soil erosion)

jarðvernd kv átøk, sum hava til endamáls at verja jørðina

kavadýpi h (mát) tað hvussu tjúkkur kavin liggur

lendisspell h líðandi gongd, tá ið lendi oyðilegst orsakað av t.d. veðurlagi, jarðarbrúki ella biti. Fyrst broytist samansetingin av plantusløgnum stigvíst, t.d. frá at lendi er óbitið → bitið eitt sindur → nógv bitið → og bitið heilt nógv. Í ringasta føri endar tað við svarðloysi, jarðrivi og oyðimarkargerð (en. land degradation)

lættsodnandi l (um fóður) lættur at sodna (en. digestible)

margfeldi av slögum h tað hvussu mong sløg av lívverum eru á einum øki (í mun til mongd av lívverum) (en. diversity of species)

nýspröttin l (t.d. um gras) sum nýliga er nældur úr vakstrarpunktinum

ovbit h tað at lendi verður ov tætt bitið (av tí at fóðurtørvurin hjá dýrunum er størri enn fóðurvirðið á grasinum sum grør har)

oyðimarkargerð kv tað at lendi gerst meira oyðið (t.e. svarðloysini gerast størri)

pólhara kv slag av haru, sum livir í Grønlandi og norðast í Amerika (*Lepus arcticus*)

riv h tað at tilfar oman á jørðini (t.e. hella, klettur, sandur, mold o.a.) verður máað og flutt av náttúrumáttum (regni, vindi o.ø.). Ofta standa sár eftir í landslagnum (en. erosion).

rivmegi kv mátturin, ið riv hevur

rivtálman kv átøk, sum minka um riv (serst. jarðriv)

rivøki h øki, sum er merkt av rivi (serst. jarðrivi)

reindýrahald h tað at halda reindýr (*Rangifer tarandus*) sum húsdýr

reindýraskón kv sløg av skónum, sum reindýr vanliga eta (serst. um veturin)

reindýrareikan kv tað at reindýr flyta seg el. verða rikin á bit til onnur øki

reinkúgv kv kvennreindýr

runnaskón kv sløg av skónum, sum eru runnavaksnar (bls. 28)

samværi h tað at tvær ymiskar livandi verur liva saman (en. *symbiosis*)

sesium h grundevni, styt Cs (en. *Caesium*)

skón kv slag av leyvgróplantu (veksur á gróti, mold og vøkstri), t.d. korki, steinamosi og jarðarsipan (*Lichenes*)

skorpuskón kv slög av skónum sum vaksa sum ein skorpa uttan á t.d. træi el. gróti

skónfeingi h tøk skón hjá reindýrum at eta

skónjaður h lag av skónum sum vaksa oman á jørð

smakkringur l (um gras el. annað fóður) sum ikki smakkar væl

sopprót kv tætt samband (samværi) millum sopp og planturót, sum báðar verur sýnast at hava gagn av (rótin fær tí betur tikið upp taðevni úr jørðini) (*mycorrhizae*)

soyrur l (um mold el. jørð) lættur at velta el. dyrka (moymnar lættliga)

stjørnureindýraskón kv slag av reindýraskón (*Cladina stellaris*)

summarbit h tað at (hús)dýr bíta lendið um summarið

suðurvendur l (um haga) sum vendir móti suðri

tungsodnandi l (um fóður) tungur at sodna (en. indigestible)

uttanvegaakfar h akfar til at koyra í lendi har vegur ikki er (en. off road vehicle)

vakstrarpunkt h (t.d. á grøsum) høvuðsvakstrarpunkt haðan vøksturin tekur seg upp (en. growth point)

vetrarbit h tað at (hús)dýr bíta hagan um veturin

vetrarhagi k (undir)hagi har (hús)dýr liggja á biti um veturin

várreik h tað at húsdýrini flyta seg el. verða rikin um várið tá ið gróðurin kemur

viðbrekin fyri rivi l (um t.d. jørð) ið lættliga morlast og tí kann farast av jarðrivi (um umstøðurnar eru til tess)

vindtæring kv slit og riv av vindi (en. wind weathering and erosion)

ørga kv tilfar sum av rivi er máað burtur av gróti el. hellu (Búnaðarfrøði I, 1952)